

Svět ropy

Pokud bychom dějiny vnímali jako posloupnost stále pozoruhodnějších konverzí energie, pak si ropa – nebo přesněji řečeno celá škála tekutin z ní vyráběných – vy-sloužila v evoluci lidstva bezkonkurenční pozici. Přeměny těchto tekutin ve spalovacích motorech rozšířily lidské obzory prostřednictvím nových a ekonomicky dostupnějších prostředků individuální i hromadné přepravy osob. Každý, kdo má k dispozici auto, může v zemi se slušnou dálniční sítí urazit více než 1000 km během pouhého jednoho dne (v Evropě se tak dají projet čtyři země). Do každého města s ranvejí dost dlouhou na přistání velkého proudového letadla se dnes dá z kteréhokoliv jiného města na Zemi doletět během necelých dvaceti hodin. Výlety na Bali nebo Mauritius nejsou o nic exotičtější než cesty do Birminghamu nebo Mnichova. Kapalná paliva dala vzniknout nové krajině betonových a asfaltových dálnic, nadjezdů, parkovišť, nákupních megacenter a donekonečna se rozpínající městské výstavby.

Soukromé vlastnictví automobilu zároveň poskytuje nebývalé možnosti výběru. Usnadňuje nákup importovaných potravin v obchodě na opačném konci města, umožňuje na poslední chvíli vyrazit do restaurace, na koncert nebo fotbalový zápas. Díky automobilům můžeme žít daleko od svého pracoviště, nezávisle si plánovat cesty na dovolenou, trávit volný čas daleko do domova na rybách nebo v garáži instalací monstrózních motorů a kol či puntičkářskou rekonstrukcí automobilového veterána.

Tekutá paliva nám prostřednictvím kombinace rychlých lodí a mohutných osmnáctikolových tahačů umožňují doprávat si v lednu chilské meruňky a jihoafrické hrozny a celoročně česnek a zázvor z Číny a Filipín. Pomohla nám rovněž racionalizovat produktivní procesy od zemědělské výroby po maloobchod, změny zahrnující takové pozoruhodné organizační výkony, jako jsou dodávky zboží přesně na čas (díky nimž mohou velké montážní závody fungovat bez udržování nákladných zásob dílů), i takové rozsáhlé makroekonomické transformace, jakou je zběsilá globalizace výroby, kde už se snad úplně všechno vyrábí napříč dvanácti časovými pásmy.

Moderní život v současnosti začíná i končí uprostřed spousty plastů, jejichž syntéza začala surovinami odvozenými z ropy – nemocnice jimi totiž přímo překypují. Chirurgické rukavice, hadičky, katétry, infuzní nádoby, sterilní obaly, tácy, umyvadla, ložní mísy i madla a zábradlí, termodeky a laboratorní vybavení – tohle všechno si pochopitelně neuvědomujeme, když jsme na světě pár hodin či několik dnů, ale většina z nás se s tím až nepříjemně bolestně seznámí o nějakých šest, sedm nebo osm desetiletí později. A to jsem se v tomto výčtu omezil jen na nejběžnější nemocniční vybavení vyrobené z polyvinylchloridu;

nesčetné další díly a předměty vyrobené z obrovské škály plastů se objevují v našich automobilech, letadlech, vlacích, domovech, kancelářích a továrnách.

Nový svět, který stojí a padá s ropou, však není jen plný hotových zázraků, okouzlující a plný nebývalých příležitostí. Je to zároveň svět pochybných obchodů, špinavých mocenských her, nekonečného násilí, ekonomické nerovnosti a destrukce životního prostředí. Vysoké sázky, o něž se v ropném byznysu hraje, už od samého počátku provokovaly k nekalým praktikám (vzpomeňme například Standard Oil J. D. Rockefellera nebo Jukos Michaila Chodorkovského) a plodily mnohé pochybné aliance (ať už USA se Saúdskou Arábií, nebo Číny se Súdánem). Vlastnictví ropy a bohatství, jež z něj plyne, jsou zdrojem moci diktátorů (od Muammara Kaddáfího po Saddáma Husajna), opovázlivosti samovládců (mezi nimiž jsou Vladimir Putin a Hugo Chávez jen nejkřiklavějšími příklady z poslední doby) a financí teroristů (včetně mnohých vražedných aktivit al-Káidy). Podněcují masivní korupci (ať už v Nigérii, nebo Indonésii), podporují okázale přehnanou spotřebu (v níž vedou zástupy saúdských velmožů i noví ruští oligarchové), plodí obrovskou nerovnost příjmů a nic dobrého neznamenají pro svobodu jednotlivce ani pro postavení žen.

Mnoho (snad až příliš mnoho) knih o ropě se věnuje těmto ekonomickým, sociálním a politickým vazbám. Nejprve se na ropu stručně zaměřím právě v tomto kontextu a teprve pak se budu věnovat nespočetným každodenním úkolům souvisejícím s objevováním, produkcí, přepravou, rafinací a prodejem požadovaného objemu ropy, který dnes představuje 4 miliardy tun ročně. Tyto činnosti, jakmile pronikneme do jejich tajů a rozsahu, nejsou o nic méně

fascinující než svět politických tahanic o ropu, a pouze díky jejich nezměrné důmyslnosti se surová ropa stala nejvýznamnějším zdrojem primární energie v našem světě.